

Nr 5

Utlåtande i anledning av väckt motion angående utredning för verkställande av omprövning av lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft en inom riksdagen väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 247 i andra kammaren av herr *Setterberg m. fl.*

I motionen har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att en särskild utredning tillsättes för att verkställa en omprövning av lagen mot illojal konkurrens med sikte särskilt på frågan om eventuellt införande av en s. k. generalklausul».

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Huvuddragen av gällande bestämmelser

Lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens innehåller bl. a. ett stadgande om påföljd vid illojal reklam. Enligt lagens 1 § kan straff sålunda drabba den, som i utövning av näringsverksamhet genom meddelande å vara, anslag eller skylt eller i annons, cirkulär, prospekt eller priskurant eller genom annat för ett större antal personer avsett meddelande i uppenbar strid mot god affärssed angående verksamheten eller däri utbudna varor eller prestationer lämnar oriktig uppgift, som är ägnad att framkalla uppfattningen om ett fördelaktigt anbud. Det fordras ej att någon blivit vilseledd genom den felaktiga uppgiften, blott att den varit ägnad att vilseleda. För straffbarhet fordras därjämte att den som lämnat meddelandet känt till eller bort känna till att uppgiften var oriktig.

I lagens 2 § finns ett stadgande om förbud i vissa fall mot s. k. kombinationsutbud. Enligt detta lagrum kan straffpåföljd inträda för den, som vid utövning av detaljhandel utan ersättning eller för särskilt lågt beräknat pris lämnar eller erbjuder viss vara eller i varor inlösbart rabattmärke under förutsättning att köp sker av annat slags vara. En ytterligare förutsättning för straffbarhet är att förfarandet innebär utnyttjande av allmänhetens godtrogenhet.

Rätt att föra talan i fall som avses i 1 och 2 §§ tillkommer allmän åklagare samt varje näringsidkare inom samma eller likartad yrkesgren som den, inom vilket brottet begåtts, ävensom, utom beträffande skade-
1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1958. 9 saml. 2 avd. Nr 5*

stånd, varje sammanslutning för främjande av yrkesintressen, under förutsättning att näringsidkare, varom nu nämnts, är företrädda inom sammanslutningen och denna äger rätt att kära inför domstol.

Bestämmelser med anknytning till stadgandet i 1 § lagen om illojal konkurrens återfinnes i *lagen den 9 oktober 1914 angående förbud i vissa fall mot varors förseende med oriktig ursprungsbeteckning och saluhållande av oriktigt märkta varor*. I 1 § sistnämnda lag stadgas straff för *dels* den, som här i riket å utländsk vara, avsedd för försäljning, eller å emballage, däri dylik vara skall saluhållas, i avsikt att vilseleda i fråga om varans ursprung anbringar beteckning, som giver varan sken av att ha frambragts eller tillverkats i Sverige, *och dels* den som med sådan avsikt här i riket håller till salu utländsk vara, åt vilken genom någon därå eller å dess emballage anbragt beteckning eller genom beteckning å anslag eller skylt eller i annons, cirkulär, prospekt, priskurant eller annat för ett större antal personer avsett meddelande gives sken av att ha frambragts eller tillverkats i Sverige. Denna bestämmelse äger dock icke tillämpning, om gärningen är straffbelagd enligt lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens. Förseelse mot 1914 års lag ligger under allmänt åtal.

I sammanhanget må även erinras om föreskriften i 1 § *lagen den 4 juni 1913 angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning*, enligt vilken vara, med beteckning, som ger varan sken av att ha frambragts eller tillverkats i Sverige, icke må från utrikes ort hit till riket införas för försäljning.

Här må även nämnas att bestämmelserna i *allmänna strafflagen* om ansvar för bedrägeri respektive oredligt förfarande i 21 kap. 1 och 7 §§ kan äga tillämpning vid vilseledande genom oriktig reklam. Straff för bedrägeri ådömes om någon genom vilseledande förmår annan till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseförde. Om förfarandet icke inneburit vinning men övriga för bedrägeribrottet angivna rekvisit är för handen, kan ansvar för oredligt förfarande ifrågakomma. Oredligt förfarande föreligger även, oaktat skada ej uppkommer, om vilseledandet sker i utövning av yrke eller näring och avser beskaffenhet, myckenhet eller ursprung av vad som tillhandahålles mot vederlag.

Varumärkes- och firmautredningen

Varumärkes- och firmautredningen tillkallades enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 för att verkställa utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt vad därmed äger samband. Enligt de för utredningen utfärdade direktiven (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 10 juni 1949) har utredningen

bl. a. att upptaga till övervägande frågan om införande av en s. k. general-klausul, d. v. s. en allmän regel om förbud mot konkurrenshandlingar i strid mot god affärssed.

Enligt uppgift kommer utredningen att någon av de första dagarna i mars 1958 avgiva betänkande med förslag till ny varumärkeslag m. m. Härefter avser utredningen att övergå till frågan om revision av firmalagstiftningen och lagstiftningen om illojal konkurrens.

Tidigare behandling av frågan

Vid 1957 års riksdag hemställdes i de likalydande motionerna I: 140 och II: 176 om en översyn av lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens i syfte att stävja sådana felaktiga upplysningar och uppenbara överdrifter, vilka står i uppenbar strid med god affärssed i reklamen, och genom lagändring bidra till en vederhäftig konsumentupplysning och tillvaratagandet av konsumentintresset.

I motionerna anfördes, att den moderna reklamen i stort sett visat sig fylla de anspråk på vederhäftighet och god upplysning som konsumenterna har rätt att ställa. Tyvärr hade dock — till direkt skada för konsumenterna — i den lojala reklamens spår spirat en flora av ogräs. Denna illojala reklam borde i första hand angripas upplysningsvägen. I saneringssyfte hade mycket utträttats av tidningarna samt av de opinionsnämnder — däribland opinionsnämnden för reklam och Näringslivets opinionsnämnd — som ett antal år verkat inom detta område. Däremot hade enligt motionärerna lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens visat sig ineffektiv, då det gällt att stävja olämpliga reklammetoder. En översyn av lagen borde därför ske. Denna översyn kunde måhända ske av varumärkes- och firmautredningen, om denna finge utökade direktiv att taga upp även den i motionerna upptagna frågan.

Över motionerna avgavs efter remiss yttranden av kungl. kommerskollegium, statens institut för konsumentfrågor, statens konsumentråd, Kooperativa förbundet (styrelsen), Landsorganisationen i Sverige, Näringslivets opinionsnämnd, Svenska försäljnings- och reklamförbundet, Sveriges grossistförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund och Tjänstemännens centralorganisation. Yttrande över motionerna avgavs därjämte av Svenska tidningsutgivareföreningen.

I remissyttrandena tillstyrktes på två undantag när yrkandet om översyn av lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens. Kommerskollegium ansåg sig icke kunna tillstyrka yrkandet. Styrelsen för Kooperativa förbundet fann en utredning i detta fall mindre angelägen.

I de avstyrkande remissyttrandena erinrades om de åtgärder från det allmännas sida, som genom inrättandet av statens konsumentråd, statens in-

stitut för konsumentfrågor och statens pris- och kartellnämnd vidtagits för att i olika hänseenden främja konsumenternas intressen. Kommerskollegium ansåg vidare, att ifrågakarande lag i sin nuvarande utformning droge en förhållandevis klar gräns mellan straffbara och straffria handlingar, medan den åsyftade utvidgningen skulle suddas ut denna gräns, med påföljd att rättsosäkerhet och onödigt krångel skulle uppstå.

Även i så gott som samtliga tillstyrkande remissyttranden betonades det stora värdet av den upplysningsverksamhet å området, som bedrivs av såväl ovannämnda statliga organ som de av näringslivet självt tillsatta opinionsnämnderna. Emellertid ansågs i dessa yttranden att lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens borde bli föremål för en överarbetning, åsyftande att göra lagen till ett bättre skydd för konsumenterna mot ovederhäftig reklam.

I utlåtande nr 29 i anledning av motionerna uttalade *andra lagutskottet*, att den svenska reklamen kunde påstås i allmänhet stå på relativt hög nivå men att det otvivelaktigt även förekomme mindre nogräknad, stundom direkt sanningslös eller eljest vilseledande reklam. Utskottet ville framhålla önskvärdheten av att strävandena att komma till rätta med olika former av avarter inom reklamen i första hand inriktades på en ytterligare effektivisering av konsumentupplysningen samt en frivillig opinionsbildning för sund reklam. Utskottet fortsatte därefter:

Såsom motionärerna antytt är möjligheterna att ingripa mot ovederhäftig reklam med stöd av förenämnda lag i varje fall ur konsumentsynpunkt relativt begränsade. Frågan om en utvidgning av lagens tillämplighetsområde har emellertid i så måtto uppmärksammats att åt varumärkes- och firmautredningen, som har att verkställa utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen, även uppdragits att upptaga till övervägande frågan om införande av en s. k. generalklausul, d. v. s. en allmän regel om förbud mot konkurrenshandlingar i strid mot god affärssed. Utan att nu taga ståndpunkt till frågan huruvida en så långtgående utvidgning av lagens tillämplighetsområde, som motionärerna synes åsyfta, kan vara ur skilda synpunkter lämplig, vill utskottet förorda att de i motionerna framförda problemen blir föremål för övervägande i samband med en prövning av frågan om införande av en s. k. generalklausul. I anslutning till vad från såväl motionärernas som några remissinstansers sida framhållits vill utskottet betona att vid dessa överväganden en av utgångspunkterna givetvis bör vara att några inskränkningar icke utan tvingande skäl göres i en ur samhällets synpunkt önskvärd fri konkurrens. Utskottet får föreslå att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller, att motionerna överlämnas till varumärkes- och firmautredningen att av densamma övervägas vid fullgörandet av dess uppdrag.

Riksdagen följde utskottets hemställan.

Kungl. Maj:t har den 31 maj 1957 i anledning av riksdagens skrivelse i ämnet överlämnat ifrågakarande motioner till varumärkes- och firmautredningen att av utredningen tagas i övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag.

Utskottet

I motionerna föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att en särskild utredning tillsättes för att verkställa en omprövning av lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens med sikte särskilt på frågan om införande av en s. k. generalklausul. Enligt motionärerna är en sådan omprövning angelägen bl. a. med hänsyn till genomförandet av en gemensam nordisk marknad. Motionärerna framhåller, att förevarande spörsmål visserligen faller inom den år 1949 tillsatta varumärkes- och firmautredningens uppdrag men att denna icke kan förväntas slutföra denna del av sitt uppdrag inom avsevärd tid ännu.

Vid 1957 års riksdag väcktes två motioner av innehåll likartat med förevarande motion. I enlighet med utskottets förslag har nämnda motioner den 31 maj 1957 överlämnats till varumärkes- och firmautredningen att av denna beaktas vid fullgörande av dess uppdrag. Utredningen avger i dagarna betänkande med förslag till ny varumärkeslag. Härefter har utredningen att övergå till en översyn av firmalagstiftningen och lagstiftningen om illojal konkurrens.

De i motionerna avhandlade spörsmålen får betraktas såsom vittomfattande och svårlösta, och det måste därför enligt utskottets mening vara till fördel att de behandlas av en utredning, som sedan längre tid är sysselsatt med frågor av hithörande slag. Utskottet finner därför icke skäl föreligga att hemställa om en särskild utredning i ämnet. Emellertid delar utskottet motionärernas uppfattning, att översynen av lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens icke bör dröja alltför länge. Det synes därför önskvärt att varumärkes- och firmautredningen, när den nu slutfört sitt arbete på ny varumärkeslag, upptar spörsmålet om en översyn av lagstiftningen om illojal konkurrens med förtur vid övervägande av återstående utredningsfrågor.

Utskottet anser att de sålunda framförda synpunkterna bör genom skrivelse bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte i anledning av förevarande motion, II: 247, i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet ovan anført; samt

B) att motionen II: 247, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anført och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 februari 1958

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Axel E. Svensson, fru Carlqvist, herr Mannerskant*, fru Hamrin-Thorell*, herrar Lars Larsson, Edström* och Alvar Andersson*;

från andra kammaren: herrar Nilsson i Göteborg, Odhe*, fru Eken Dahl*, herrar Carlsson i Bakeröd, Johansson i Södertälje, Rimmerfors*, Jönsson i Jämtlands Sikås* och Lothigius.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.